

Dôvodová správa k zákonu č. 35/2011 Z. z. (k pôvodne predloženému návrhu zákona)**Všeobecná časť**

Predložený materiál sleduje cieľ vytýčený v Programovom vyhlásení vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2010 – 2014 v časti *Kultúra (Umenie a štátny jazyk)* a v časti *Ochrana a podpora ľudských práv*. Týmto cieľom je zabezpečenie ochrany a rozvoja štátneho jazyka a „posilnenie postavenia štátneho jazyka ako nástroja komunikácie a integrácie spoločnosti v súlade so zásadami nediskriminácie, aby sa zabezpečili práva príslušníkov národnostných menšín na úrovni roku 2006“ a odstránili sa „zbytočné obmedzenia v zákonoch týkajúcich sa národnostných menšín“.

Úlohou, ktorá vyplynula Ministerstvu kultúry a cestovného ruchu Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo kultúry“) z programového vyhlásenia vlády, je pripraviť novelu zákona NR SR č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štátnom jazyku“) tak, aby navrhnuté zmeny „rešpektovali ľudské aj menšinové práva zaručené Ústavou Slovenskej republiky aj medzinárodnými dohovormi, ktorými je Slovenská republika viazaná.“

Jazykové práva príslušníkov národnostných menšín sú garantované v Ústave Slovenskej republiky v článku 34 a možnosť používania menšinových jazykov v konkrétnych oblastiach verejného styku je zakotvená v zákone č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení zákona č. 318/2009 Z. z., v zákone č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, v zákone NR SR č. 191/1994 Z. z. o označovaní obcí v jazyku národnostných menšín v znení zákona č. 318/2009 Z. z., v zákone č. 16/2004 Z. z. o Slovenskej televízii v znení neskorších predpisov, v zákone č. 619/2003 Z. z. o Slovenskom rozhlase v znení neskorších predpisov a v ďalších všeobecne záväzných právnych predpisoch.

Osobitné postavenie slovenského jazyka ako štátneho jazyka Slovenskej republiky garantuje Ústava Slovenskej republiky v článku 6 ods. 1, kde sa stanovuje, že „na území Slovenskej republiky je štátnym jazykom slovenský jazyk“. Legislatívna ochrana štátneho jazyka sa zabezpečuje najmä prostredníctvom zákona o štátnom jazyku. Starostlivosť o štátny jazyk zo strany štátnych orgánov spočíva v ochrane slovenského jazyka ako významnej súčasti národného kultúrneho dedičstva, ako aj v upevňovaní postavenia slovenského jazyka ako štátneho jazyka Slovenskej republiky a v zabezpečení jeho bezproblémového používania vo všetkých oblastiach verejného života, kde plní úlohu jednotného a všeobecného dorozumievacieho prostriedku.

Okrem ochrany štátneho jazyka, ktorá je hlavným zmyslom zákona o štátnom jazyku, sa v zákone o štátnom jazyku rieši aj vzájomný vzťah štátneho jazyka a jazykov národnostných menšín v tých oblastiach verejného styku, ktoré sú predmetom úpravy zákona o štátnom jazyku a osobitných predpisov upravujúcich používanie menšinových jazykov. V právnom systéme Slovenskej republiky je vzťah štátneho jazyka a jazykov národnostných menšín zabezpečený tak, aby povinné používanie štátneho jazyka nevylučovalo uplatňovanie jazykov národnostných menšín a aby sa popri štátnom jazyku umožnilo príslušníkom národnostných menšín v tých obciach, kde žijú v dostatočnom počte, primerane používať svoj materinský jazyk v základných oblastiach verejného styku.

Právna ochrana jazykov národnostných menšín v Slovenskej republike dlhodobo dosahuje vysokú úroveň, čo potvrdzujú aj hodnotenia medzinárodných organizácií monitorujúcich starostlivosť o menšinové jazyky v štátoch Európskej únie. Poradný výbor pre Rámcový dohovor o ochrane národnostných menšín vo svojom prvom posudku Slovenska v roku 2000 konštatoval, že „prijatie zákona o používaní jazykov národnostných menšín v roku 1999 výrazne zlepšilo právnu ochranu menšinových jazykov“ a v druhom posudku

z roku 2006 ocenil pozitívny vývoj v ochrane menšinových jazykov, keďže „Slovensko urobilo rad krokov na zlepšenie implementácie Rámcového dohovoru o ochrane národnostných menšín“ a prijalo konkrétne kroky na uľahčenie a povzbudenie používania menšinových jazykov v úradnom styku“.

Účelom predkladaného materiálu je odstrániť niektoré pretrvávajúce nedostatky v texte zákona o štátnom jazyku, ktoré spôsobujú interpretačné ťažkosti pri praktickej aplikácii najmä v súvislosti s používaním jazykov národnostných menšín podľa osobitného predpisu, zrušiť navýšenie povinností, ktoré pribudli novelou zákona z roku 2009 a ktoré sa dotkli aj príslušníkov národnostných menšín, a zmierniť niektoré požiadavky vyplývajúce zo zákona o štátnom jazyku najmä v tých prípadoch, ktoré súvisia s jazykmi národnostných menšín.

Zmeny zákona o štátnom jazyku sú navrhnuté tak, aby zákon o štátnom jazyku mohol plniť svoj základný cieľ, ktorým je ochrana štátneho jazyka, a aby sa súčasne garantovalo právo príslušníkov národnostných menšín na používanie vlastného jazyka v rozsahu vymedzenom všeobecne záväznými právnymi predpismi. Úpravou zákona o štátnom jazyku sa dosahuje posilnenie právnej istoty občanov patriacich k národnostným menšinám žijúcim na území Slovenskej republiky.

Predkladaný návrh zákona nebude mať vplyv na rozpočet verejnej správy, na podnikateľské prostredie, na sociálne prostredie, na životné prostredie a ani na informatizáciu spoločnosti.

Predložený návrh je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, s medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná, ako aj s právom Európskej únie.

**Doložka zlučiteľnosti návrhu právneho predpisu
s právom Európskej únie**

1. Predkladateľ právneho predpisu:

vláda Slovenskej republiky

2. Názov návrhu právneho predpisu:

zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov

3. Problematika návrhu právneho predpisu:

- a) nie je upravená v práve Európskej únie,
- b) nie je obsiahnutá v judikatúre Súdneho dvora Európskej únie.

Keďže problematika návrhu právneho predpisu nie je upravená v práve Európskej únie, je bezpredmetné vyjadrovať sa k bodom 4., 5. a 6.

Doložka vybraných vplyvov

A.1. Názov materiálu: Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov

A.2. Vplyvy:

	Pozitívne*	Žiadne*	Negatívne*
1. Vplyvy na rozpočet verejnej správy		X	
2. Vplyvy na podnikateľské prostredie – dochádza k zvýšeniu regulačného zaťaženia?		X	
3. Sociálne vplyvy – vplyvy na hospodárenie obyvateľstva, – sociálnu exklúziu, – rovnosť príležitostí a rodovú rovnosť a vplyvy na zamestnanosť		X	
4. Vplyvy na životné prostredie		X	
5. Vplyvy na informatizáciu spoločnosti		X	

A.3. Poznámky

Žiadne.

A.4. Alternatívne riešenia

Žiadne.

A.5. Stanovisko gestorov

Osobitná časť

K čl. I

K bodu 1

Okruh osôb, ktoré sú sankčne zodpovedné za dodržiavanie povinností vyplývajúcich z ustanovení zákona o štátnom jazyku, je uvedený v § 9a ods. 1. Medzi tieto osoby patria štátne orgány, orgány územnej samosprávy, iné orgány verejnej správy, právnické osoby a fyzické osoby podnikatelia. Vypustením odseku 5 z § 1 sa odstraňujú interpretačné nejasnosti, ktoré sa týkali najmä postavenia fyzických osôb, na ktoré sa dohľad ministerstva kultúry nad dodržiavaním zákona o štátnom jazyku nevzťahuje.

K bodu 2

Vypustením odseku 1 z § 2 sa odstraňuje ustanovenie, ktoré rozšírilo povinnosti orgánov verejnej správy o výkon kontroly nad dodržiavaním ustanovení zákona o štátnom jazyku. Zodpovednosť orgánov verejnej správy za používanie štátneho jazyka a za starostlivosť o štátny jazyk v rámci výkonu ich pôsobnosti vyplýva z ďalších ustanovení zákona o štátnom jazyku. Kompetenciu na výkon štátneho dohľadu nad dodržiavaním ustanovení zákona o štátnom jazyku má zo zákona len ministerstvo kultúry a určené orgány dohľadu podľa osobitných predpisov.

K bodu 3

Spresňuje sa formulácia odseku 1 (pôvodný odsek 2) písm. b) v § 2.

K bodu 4

Do ustanovenia o schvaľovaní kodifikovanej podoby štátneho jazyka ministrom kultúry a cestovného ruchu sa vracia zmienka o odborných slovákistických pracoviskách, ktorá sa vypustila novelou zákona z roku 2009, a pripája sa zmienka o odborníkoch jazykovedcoch. Jej opätovným zaradením do odseku 2 (pôvodný odsek 3) v § 2 sa deklaruje, že ministerstvo kultúry nezasahuje do odborného procesu súvisiaceho s kodifikáciou spisovnej normy slovenského jazyka, ale ako ústredný orgán štátnej správy v oblasti štátneho jazyka plní funkciu záverečnej schvaľovacej inštitúcie s cieľom zabezpečiť jednotnosť a záväznosť platnej kodifikácie pripravenej na pôde vedeckých inštitúcií.

K bodu 5

Do odseku 1 v § 3 sa presúva časť ustanovenia z pôvodného odseku 2, ktorý sa v ďalšom bode (bod 6) navrhuje vypustiť.

K bodu 6

Upúšťa sa od regulácie, ktorou sa vyžadovalo, aby zamestnanci dopravy, pôšt, telekomunikácií a príslušníci neštátnych hasičských jednotiek povinne používali a ovládali štátny jazyk. Keďže uvedené oblasti sa v súčasnosti viažu predovšetkým na súkromné podnikateľské aktivity a sú predmetom obchodných vzťahov, používanie jazyka v týchto

oblastiach sa ponecháva na samoreguláciu a zákon o štátnom jazyku ho nebude upravovať. Problémy pri praktickom uplatňovaní tohto ustanovenia súviseli aj s tým, že povinnosť stanovená pre zamestnancov dopravy, pôšt, telekomunikácií a súkromných hasičských jednotiek, ako aj pre zamestnancov orgánov verejnej správy neobsahovala výnimku, ktorá by popri štátnom jazyku pripúšťala aj použitie iných jazykov vrátane jazykov národnostných menšín.

Povinnosť ovládať a používať štátny jazyk v úradnom styku zostáva v súlade s osobitnými predpismi zachovaná pre zamestnancov verejnej správy, pre štátnych zamestnancov, pre príslušníkov ozbrojených síl a ozbrojených zborov a pre príslušníkov Hasičského a záchranného zboru. Táto povinnosť sa presúva do odseku 1 v § 3 (bod 5), v ktorom sa popri štátnom jazyku umožňuje v úradnom styku aj používanie jazykov národnostných menšín v rozsahu stanovenom osobitným predpisom.

K bodu 7

V odseku 2 (pôvodný odsek 3) v písmene b) sa odkazom na § 3 ods. 1 a 2 zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení zákona č. 318/2009 Z. z. odstraňuje obmedzenie pre uplatnenie jazykov národnostných menšín pri rokovaní orgánov územnej samosprávy v obciach, kde príslušníci národnostných menšín tvoria najmenej 20 % obyvateľstva. V týchto obciach sa zákonom č. 184/1999 Z. z. umožňuje aj používanie jazykov národnostných menšín na rokovaní orgánu územnej samosprávy, ak s tým súhlasia všetci prítomní. Poslanec obecného zastupiteľstva v takejto obci má podľa zákona č. 184/1999 Z. z. právo používať na rokovaní tohto orgánu jazyk národnostnej menšiny. Tlmočenie do štátneho jazyka zabezpečuje obec.

K bodu 8

V odseku 2 (pôvodný odsek 3) v písmene d) sa odkazom na § 3 ods. 3 zákona č. 184/1999 Z. z. odstraňuje obmedzenie pre jazyky národnostných menšín pri vedení obecných kroník v obciach, kde príslušníci národnostných menšín tvoria najmenej 20 % obyvateľstva. Doterajšie ustanovenie písmena d) pripúšťalo vedenie kroník v štátnom jazyku a prípadné inojazyčné znenie (t. j. aj znenie v jazyku národnostnej menšiny) malo byť prekladom zo štátneho jazyka. Podľa § 3 ods. 3 zákona č. 184/1999 Z. z. sa kronika môže viesť v obci, kde príslušníci národnostných menšín tvoria najmenej 20 % obyvateľstva, aj v jazyku národnostnej menšiny, pričom jej súčasťou musí byť obsahovo totožné znenie v štátnom jazyku.

K bodu 9

Ide o legislatívno-technickú úpravu.

K bodu 10

Odkazom na zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 300/1993 Z. z. o mene a priezvisku v znení neskorších predpisov sa dosahuje prepojenie ustanovenia § 3 ods. 5 (pôvodný odsek 6) zákona o štátnom jazyku s ustanovením zákona č. 300/1993 Z. z. týkajúcim sa občanov, ktorí sú osobami patriacimi k národnostnej menšine.

K bodu 11

V § 4 ods. 3 sa v súvislosti s povinnosťou vyhotovovať školskú dokumentáciu (pedagogickú a ďalšiu dokumentáciu) v štátnom jazyku zavádza výnimka pre školy a školské zariadenia, v ktorých sa výchova a vzdelávanie uskutočňuje v jazyku národnostných menšín, na to, aby sa niektoré súčasti ďalšej dokumentácie nemuseli vyhotovovať v štátnom jazyku. Vyhláškou ministerstva kultúry, ktorú ministerstvo kultúry pripraví v spolupráci s Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, sa stanoví, ktorých konkrétnych dokumentov sa bude týkať zúženie povinnosti viesť celú ďalšiu dokumentáciu v týchto školách v štátnom jazyku.

K bodu 12

V prípade príležitostných tlačovín vydávaných v jazykoch národnostných menšín pri organizovaní kultúrnych podujatí národnostných menšín sa upúšťa od požiadavky uvádzať všetky informácie aj v štátnom jazyku a navrhuje sa sprístupniť v štátnom jazyku len základné informácie.

K bodu 13

Doplnením odseku 6 v § 5 sa rozširuje počet výnimiek z povinnosti používať štátny jazyk, čím sa odstraňuje doterajšie obmedzenie používania cudzích jazykov pri organizovaní kultúrnych a výchovno-vzdelávacích podujatí.

K bodu 14

Ruší sa povinnosť pre stavebníka, ktorý umiestňuje pamätník, pomník alebo pamätnú tabuľu, týkajúca sa vydávania stanoviska ministerstvom kultúry. V súčasnosti je stavebník povinný požiadať ministerstvo kultúry o záväzné stanovisko k textu na pamätníku, pomníku alebo pamätnej tabuli. Táto povinnosť platí od 1. septembra 2009, keď nadobudla účinnosť novela zákona o štátnom jazyku (návrh zákona č. 318/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov). Vypustením tejto povinnosti sa odstraňuje požiadavka zo strany štátu voči stavebníkovi a zároveň sa zabezpečuje návrat k stavu pred rokom 2009. Súčasne zostáva zachovaná možnosť pre stavebníka, ktorý sa v prípade potreby môže obrátiť na ministerstvo kultúry so žiadosťou o stanovisko k nápisu na pamätníku, pomníku alebo pamätnej tabuli z hľadiska súladu textu nápisu s ustanovením § 5 ods. 7 zákona o štátnom jazyku.

K bodu 15

Vypúšťa sa podmienka poradia dvojjazyčných textov, ak ide o texty v jazyku národnostnej menšiny a v štátnom jazyku na pamätníku, pomníku alebo pamätnej tabuli umiestnenej v obciach, kde príslušníci národnostnej menšiny tvoria najmenej 20 % obyvateľstva.

K bodu 16

Okrem legislatívno-technickej úpravy v odseku 1 v § 6 sa vypustením obecnej polície z tohto ustanovenia odstraňuje povinnosť výlučného používania štátneho jazyka medzi

príslušníkmi obecnej polície pri vykonávaní vnútorných služobných úloh. Po vypustení obecnej polície z § 6 ods. 1 bude obecná polícia podliehať menej prísnemu režimu § 3 ods. 1, čím sa umožní používanie jazykov národnostných menšín v obecnej polícii v tých obciach, kde príslušníci národnostnej menšiny tvoria najmenej 20 % obyvateľstva, za podmienok stanovených zákonom č. 184/1999 Z. z.

Zoznam subjektov vymenovaných v § 6 ods. 1 sa dopĺňa o Národný bezpečnostný úrad.

K bodu 17

Opravuje sa jazyková chyba.

K bodu 18

Pri komunikácii v zdravotníckych a sociálnych zariadeniach sa vypúšťa podmienka neovládania štátneho jazyka, ktorá musela byť splnená, aby komunikácia personálu s pacientom alebo klientom mohla prebiehať aj v inom ako v štátnom jazyku.

Vypustením tejto podmienky sa zakotvuje všeobecná možnosť používať pri komunikácii v zdravotníckych a sociálnych zariadeniach aj iný ako štátny jazyk, ak sa člen personálu a pacient dokážu v tomto jazyku dorozumieť.

Súčasne zostáva zachovaná aj možnosť pre príslušníkov národnostných menšín používať jazyky národnostných menšín v zdravotníckych a sociálnych zariadeniach v obciach, kde príslušníci národnostnej menšiny tvoria najmenej 20 % obyvateľstva.

K bodu 19

V súvislosti s úpravou uvedenou v bode 17 sa dopĺňa posledná veta odseku 4 v § 8 a súčasne sa celá táto veta presúva za druhú vetu.

K bodu 20

Vypúšťa sa podmienka poradia dvojazyčných textov, ak ide o texty nápisov, reklám a oznamov určených na informovanie verejnosti, ktoré sú vyhotovené v štátnom jazyku a v jazyku národnostnej menšiny a nachádzajú sa na verejne prístupnom mieste alebo na mieste viditeľnom z verejne prístupného miesta v obciach, kde príslušníci národnostnej menšiny tvoria najmenej 20 % obyvateľstva.

K bodu 21

V § 9 ods. 1, ktorý sa týka výkonu dohľadu ministerstva kultúry nad niektorými vybratými ustanoveniami zákona o štátnom jazyku, sa upúšťa od dohľadu nad ustanovením § 3 ods. 4 (pôvodný odsek 5) zákona o štátnom jazyku, ktorým sa upravuje úradný styk osôb s orgánmi verejnej správy. Dohľad nad týmto ustanovením zo strany ministerstva kultúry je nadbytočný, pretože rozsah povinností orgánov verejnej správy sa vymedzuje v predchádzajúcich ustanoveniach § 3, nad ktorými je výkon štátneho dohľadu zabezpečený. Z tohto dôvodu nie je potrebné, aby ministerstvo kultúry dohliadalo aj na komunikáciu osôb s uvedenými orgánmi. Okrem toho automaticky zaniká dohľad ministerstva kultúry nad povinnosťami, ktoré sa vypustili z § 3 (povinnosť zamestnancov dopravy, pôšt, telekomunikácií a hasičských jednotiek používať štátny jazyk) a z § 5 (povinnosť stavebníka umiestňujúceho pamätník, pomník alebo pamätnú tabuľu).

K bodu 22

Možnosť sankcionovania podľa zákona o štátnom jazyku sa bude týkať len tých prípadov, ak sa v štátnom jazyku nezverejnia informácie verejnej správy a informácie týkajúce sa života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov Slovenskej republiky.

Zmenou v druhej časti odseku 1 v § 9a sa nahrádza obligatórna právomoc ministerstva kultúry uložiť pokutu (po zistení porušenia zákona o štátnom jazyku v rámci dohľadového konania a po následnom vydaní písomného upozornenia) fakultatívnou právomocou, čím sa možnosť sankcionovania stáva výnimočnou záležitosťou, keďže orgán dohľadu (ministerstvo kultúry) nebude povinný uložiť pokutu. Týmto spôsobom sa štátnemu orgánu (ministerstvu kultúry) umožňuje využiť sankcionovanie len ako poslednú možnosť v istých krajných situáciách.

Súčasne sa znižuje horná aj dolná hranica výšky pokuty.

K bodu 23

Spresňuje sa ustanovenie § 10 ods. 1.

K bodu 24

Ide o legislatívno-technickú úpravu súvisiacu s vypustením odseku 1 v § 2 (bod 2).

K bodu 25

Vypúšťa sa obsoletné ustanovenie, ktoré sa v súčasnosti už nepoužíva.

K bodu 26

V nových prechodných ustanoveniach sa zmierňujú požiadavky v súvislosti s nápravou existujúceho stavu, pričom sa vypúšťajú fyzické osoby, na ktoré sa povinnosť nápravy nebude vzťahovať.

Z prechodných ustanovení sa vypúšťa aj § 5 ods. 5, subjektom zodpovedným za nápravy sa predlžuje lehota na odstránenie protiprávneho stavu (do 31. augusta 2011) a pri nápisoch s textom v jazyku národnostnej menšiny sa pri náprave upúšťa aj od požiadavky kladenej na veľkosť písma.

K čl. II

Navrhuje sa účinnosť k 1. januáru 2011.

Bratislava 24. septembra 2010

Iveta Radičová, v. r.
predsedníčka vlády
Slovenskej republiky

Daniel Krajcer, v. r.
minister kultúry a cestovného ruchu
Slovenskej republiky